

El poeta orfebre

Poesia

Hostes

Isidre Martínez Marzo

Premi Carles Riba
Proa. Barcelona, 2006

Roger Costa-Pau

De sempre que han esperejat en la poesia d'Isidre Martínez Marzo (València, 1964) unes fidelitats a un territori i a un paisatge específics. La mar, els vents, el respir, l'onatge i les muntanyes de Dènia; des de *La casa perduda* (1986) fins a aquest *Hostes* d'avui, amb llibres entremig de forta magnitud com ara *Camí de tornada* (1996), *La tristesa de Sòcrates* (1999) i *Sense mi* (2001). Unes fidelitats que inicialment, potser sí, se'ns feien avinents en tota la seva fragmentarietat, però que ben aviat van començar a prendre més volada (diríem que a partir de *L'altre encara, Els adéus* i l'esmentat *Camí de tornada*) en el seu intent veloç d'atrapar els concebiments d'una cohesió.

En realitat, aquelles fidelitats han esdevingut, llibre a llibre, una sang i una saba. I el territori i el paisatge, així mateix, han afegit en la seva condició física i sensitiva de clima aquesta salabror poderosa d'essència: "M'he enamorat d'aquesta terra antiga, / sense voler-ho, com qui ignora a penes / quin caprici irreal legitimara / la seua farsa. / Quan l'estiu desvela / l'única mare que no mor, recorde / el verd del blau en l'àlgebra de l'aire".

Des del seu caràcter de primera arrel, el paisatge és sempre celebració en la poesia de Martínez, tant en l'altiva com en el desgreu, en la mesura que és enigma, que és afront i que és també aflicció. Just en aquest espai compacte —que no vol pas dir reclus— de controvèrsia, s'instal·la la veu furgadora del poeta. En el benentès que la mirada contemplativa es vol obertament lligada a l'exploració i el pensament; i en el benentès que ens referim a una poesia arrelada i acrescudada en les preguntes. És la interrogació interior i és alhora la interrogació universal; la recerca del sentit en majúscules que fa de primera arrel en cada poema.

De fet, tots els temes que habiten la poesia d'Isidre Martínez tenen les olors comunes dels "miralls sobre la mar", o bé "d'una mateixa terra a l'alta mar" i irradien en els camins que obren més i més camins; i ben cert

que l'amor, l'enyorança i el pas del temps —temes més que recurrents en els seus llibres— potser en són la millor mostra: "Deixe l'enyor / en el sisè sentit. / El llebeig passa // les pàgines sagrades / del llibre de la mar"... Martínez és orfebre en cada poema. En aquest sentit, hi ha un efecte portentós de lentitud, com de necessària parsimònia, en totes les composicions que conformen el volum; un efecte que respon al desig de relació consonant entre una forma i un fons, altrament ben identificat en les seves aptituds com a poeta. En efecte, el ritme i la sintaxi saben esbossar aquest espai mil·límetrat de pausa i de sentor des del qual poden emergir ara i adés aquests hostes que han estat i que són l'aliment d'una poesia en la qual bellesa i ruïna, enaltiment i desolació, solitud i eferescència, mort i retorn deriven sense aturador cap a un mateix capteniment constructiu del dubte.

Isidre Martínez Marzo va guanyar el Riba. JORDI GARCIA

La festa de la metàfora

Poesia

La voluntad de los metales

M. Cinta Montagut
Miguel Gómez Ed. Málaga, 2006

Xènia Dyakonova

La irracionalitat de la poesia, tot i ser universal, depèn una mica de la llengua emprada. En les llengües esclaves tot és més auster, fins i tot quan es tracta de la capacitat inventiva dels que les utilitzen per escriure. La poesia russa sempre s'ha caracteritzat per un ús prudent i més aviat escàs de les imatges. Els mediterranis, en canvi, fent honor a la seva reputació de fogosos i il·luminats, sí que s'atreveixen, en la seva escriptura, a arribar als cims

més alts de la bogeria. És per això que el teatre de l'absurd neix en la llengua francesa. És per això que a les llengües romàniques els queda tan bé el surrealisme, que de vegades, d'una manera gloriosa, s'allibera de la seva lògica implícita. Els poetes ho aconseguen mitjançant un recurs ben comú: la metàfora. I sembla que, a partir de la Generació del 27 i del boom llatinoamericà, la llengua més propícia per al cultiu de les metàfores més riques i diverses és el castellà.

A part d'estar molt ben editat, el millor de *La voluntad de los metales* són precisament les metàfores. En els poemes més reeixits, les metàfores se superposen de manera fresca i convincent a la claredat de l'estil de l'autora i arriben a il·lustrar amb força expressió les

seves sensacions i idees. Es tracta d'unes metàfores d'una gran força vital, que brollen generosament de cada vers, com si volguessin competir entre elles. Es nota la influència de García Lorca, potser més inconscient que volguda, i l'entonaació té alguna cosa de l'apassionament andalús.

És difícil classificar els poemes d'aquesta poeta: no són ni del tot concrets ni del tot abstractes. A vegades els versos de Montagut se'm fan massa eteris, mancats d'un centre de gravetat. Tenen detalls molt materials, referents a la vida a la ciutat, la soledat i altres emocions quotidianes de l'individu modern, però també estan plens de reflexions existencials, formulades, això sí, amb unes paraules prou transparents.

Aprendre d'un passat difícil

Narrativa

Villette

Charlotte Brontë
Traducció de Marta Salís
Alba Editorial. Barcelona, 2006

Xulio Ricardo Trigo

Fa pocs mesos que l'escriptor José María Guelbenzu denunciava la manipulació religiosa que havia sofert aquesta novel·la quan va ser publicada als anys 50 per Ediciones Rialp. La veritat és que la seva comparació entre les dues edicions, la que tenim a les mans i l'antiga, feia posar els pèls com escàrpies.

Que només és una anècdota? Molt més que això! Imaginem per un instant que estenem la sospita a totes les nostres lectures d'infància i adolescència. Haurem de rellegir Tolstoi, Flaubert, Dostoievski, Austen, James, Txékhov i tants altres? Fins a quin punt les edicions que teníem a les mans havien estat manipulades?

El futur no és tan llarg com per plantejar aquesta mena de reversionismes, però la sospita fa que qualsevol lectura d'un clàssic s'hagi d'abordar amb una cura especial. És per això que s'agraeix la tasca que du a terme Alba Editorial a l'hora de recuperar llibres cabdals de la nostra tradició en versions actualitzades i, sobretot, sense talls ni censures. Encara recordo, entre divertit i espantat, que a l'hora de traduir una novel·la portuguesa al català, em vaig trobar que de l'edició castellana mancaven paràgrafs sencers: tots aquells que presentaven alguna dificultat a primera vista!

Però cal veure què ens ofereix *Villette* com a lectors del segle XXI. Aquesta novel·la de Brontë potser no té la tensió i la força que van marcar *Jane Eyre*, però el fet de ser l'última que va escriure ens dona notícia de l'evolució del seu estil i la seva visió del món, sempre disposats tots dos a fer qualsevol cosa per mostrar-nos la capacitat de reafirmar-nos a pesar dels obstacles. El més destacat és el personatge de Lucy, basat en els seus records com a professora en un internat. Potser el món ha evolucionat de manera que els conflictes d'aquestes ficcions queden una mica enrere, però no així el rerefons de superació personal i d'estima per la vida que hi ha al darrere de les novel·les de Charlotte Brontë.

El novel·lista i filòsof Pep Subirós. CRISTINA CALDERER

La gran botiga

Narrativa

Ara sé que és ella

Pep Subirós
Edicions 62. Barcelona, 2006

Anna Tomàs

A ny 2012, Barcelona ha completat la seva reconversió en la botiga més gran del món. Apòstols de la iniciativa privada administren els assumptes d'interès general, l'espai públic ha desaparegut, i l'art i la cultura s'han convertit en l'opi del poble. Malgrat els resplendents indicadors del benestar, cada cop hi ha, però, més gent malhumorada, atemorida, agressiva, paranoica. Radiografia del futur de les enquistades ciutats burgeses occidentals, perfectament ordenades però excessivament uniformes en l'àmbit cultural, el darrer títol del novel·lista i filòsof Pep Subirós (Figueres, 1947) ens enfronta a les possibles conseqüències dels vicis que germinen a les clavegueres de la societat de l'abundància.

Escrita en primera persona, *Ara sé que és ella* es el dietari d'Àlex Ribera, un periodista d'investigació que s'enamora perdudament d'una professora d'institut, l'Elena. *Amor tremens*, la seva relació no serà fàcil. Tots dos trepitgen terres movedisses. L'Àlex, coaccionat per un assessor polític

sense escrúpols, comença a destapar afers tèrbols de la bucòlica Barcelona. Ell està convençut que domina la situació, però en realitat no és més que un peó en un joc que no controla gens ni mica. Per la seva banda, l'Elena es dedica en cos i ànima a la inserció de les onades d'immigrants que arriben a Barcelona fent trontollar massa els vells equilibris i inèrcies.

Amb ull clínic i esperit crític, Subirós, autor de les novel·les *Full de dames* i *Cita a Tombuctú*, dissectiona a la perfecció el model de ciutat occidental actual, feta en clau comercial i amb una diversitat cultural mínima. La Barcelona auto-complaent que pronostica, lluny de ser únicament un teló de fons, esdevé un personatge més, el protagonista de la novel·la, que deixa l'Àlex i l'Elena en un segon pla. Aquest absolut intercanvi de rols, que seria un error imperdonable en un altre títol, salva en aquest cas la novel·la i la converteix en una lectura més que recomanable. Relacions amoroses apassionades i impossibles ja han protagonitzat centenars de relats. En canvi, un retrat tan ben traçat d'unes ciutats momificades que no saben gestionar la diversitat, com ha demostrat la revolta estudiantil a França aquests darrers mesos, no és gens usual. No us el perdeu.